

Joan de Tournai

Tapa del sepulcre de sant Narcís

Segle XIV

Fusta policromada

40,5 x 173 x 8 cm

Museu d'Art de Girona. Núm. reg. MDG
270 Fons Bisbat de Girona

TAPA DE FUSTA DEL SEPULCRE DE SANT NARCÍS

Baix relleu policromat en fusta del segle XIV on apareixen tres escenes de la vida de sant Narcís en cinc espais delimitats per arcs polilobulats, disposades simètricament respecte del centre.

Possiblement pertany al sepulcre d'alabastre del sant, fet per Joan de Tournai en el primer terç del segle XIV, que es troba a l'església de Sant Feliu de Girona. El descobriment d'uns forats a la part posterior de la taula indicaria la possible presència d'unes xarneres i que fos una porta practicable del sepulcre. Aquesta obertura permetria veure les relíquies del sant en determinades celebracions litúrgiques.

La continuïtat historiogràfica que presenten les escenes envers el sarcòfag d'alabastre també reforça la idea que fos tot un conjunt i que es fes en el mateix moment.

En aquesta taula del segle XIV, sant Narcís és el protagonista de les tres escenes representades, però què se'n sap de la seva vida i la relació amb Girona? La història del sant és molt confusa malgrat les nombroses referències de què es disposa. Se l'identifica com a bisbe però també altres fonts plantegen dubtes sobre l'existència real d'aquest sant. En diferents èpoques, com a l'Edat Mitjana, es produïen els anomenats «desdoblements de personalitat», que podrien haver afectat sant Narcís, fins al punt de provocar la confusió amb sant Narcís de Jerusalem, bisbe d'aquesta ciutat en el segle II, que a més celebrava la seva festivitat també 29 d'octubre.

La vida de sant Narcís té un capítol a Augsburg, demostrat a les cartes que l'abat Sighard s'enviava amb el bisbe de Girona Berenguer Guifred (segle XI). Aquesta estada és la que es representa a la taula. Sant Narcís va visitar Augsburg amb el seu diaca Feliu i allà hi va conèixer Afra, una prostituta pagana que els va acollir durant una nit. Afra es va convertir en cristiana aquella nit i l'endemà d'aquests fets el prefecte romà va ordenar que fos cremada. Sant Narcís va estar nou anys a Augsburg i, a finals de l'any 304, va establir-se a Girona com a bisbe. Va morir, mentre feia missa, l'any 307. Els seus deixebles van recollir i enterrar el seu cos, que va quedar en l'oblit fins que va ser trobat al voltant del segle VIII. A partir d'aquest moment, s'inicia el culte de sant Narcís a la ciutat de Girona.

El culte a Narcís és documentat en un sermó del segle XI de l'abat Oliba, i també el Papa Silvestre II, l'any 1002, va fer-hi referència en una de les seves butlles. Ara bé, tot i ser el patró de la ciutat de Girona no té cap església dedicada ni se'n conserven restes, ja que les que hi ha al sepulcre situat a l'església de Sant Feliu de Girona no s'han pogut identificar.

Si procedim a l'estudi estilístic de la taula de fusta veurem que consta de cinc espais delimitats per arcades trilobulades que representen tres escenes diferents. Al mig hi apareix sant Narcís amb els atributs pontificals: capa pluvial, bàcul i mitra. Està assegut en una banqueta i té a banda i banda dos personatges amb vestidures eclesiàstiques, en posició d'oració i reverència cap a ell. Aquests personatges podrien molt ben ser els donants. A l'escena de l'esquerra, hi observem una font amb dos petits sortidors d'aigua, un arbre i un dimoni lluitant contra un drac. Aquesta escena representa el conjur que

se li atribueix a sant Narcís envers el dimoni que anava contra ell perquè li prenia les prostitutes com Afra: «Te mando que te apartes de estas mujeres y te vayas a los Alpes donde hallarás una Fuente en la cual ni hombre ni otro animal puede beber, porque está allí un fiero dragón que mata con su aliento a cuantos vienen a ella. Anda vete y mátales que esta es la voluntad de Dios y con este te podrás vengar». A la dreta, hi apareix santa Afra, que està essent interrogada pels soldats que busquen sant Narcís per matar-lo.

Comparant les figures del sepulcre d'alabastre elaborat per Joan de Tournai —tal com demostra el contracte signat el 1326— amb els personatges de la taula de fusta, hem evidenciat que hi ha semblances importants, que podrien evidenciar que han estat fetes al mateix taller. Les figures que presenten una major semblança són el dimoni, els soldats i sant Narcís. El dimoni té trets molt semblants en els dos elements, també les malles, els cascs i els escuts dels soldats comparteixen les mateixes característiques. Així mateix, els plecs del vestit de sant Narcís estan dins la línia estilística de Joan de Tournai.

La taula té al darrere uns forats regulars que demostrarien que hi estaven enganxades algunes peces, molt possiblement les xarneres que farien que fos una tapa practicable. També hi ha altres forats, actualment tapats, que podrien haver servit per subjectar dues anelles que, per la part de davant, permetessin obrir i tancar aquesta tapa.

Les escenes representades a la taula de fusta complementen les del sepulcre d'alabastre del sant i, per tant, les dues peces juntes presentarien una unitat historiogràfica, que indicaria que aquesta taula podria ser una porta abatible situada darrere el sarcòfag. La pedra del sepulcre, però, no mostra cap indicatiu que estigués directament unit a cap porta, per la qual cosa hem de suposar que ens faltaria un marc o bastiment que la sostingués, així com una taula complementària per arribar a la mida del sarcòfag. Cal recordar que en un origen el sarcòfag era exempt i podia ser contemplat des de tots els angles.

1 Aragó, Narcís-Jordi. *Un museu a contrallum*. Museu d'Art de Girona. Girona. 1993.pàg. 111